

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy iven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. A zsinati törvényjavaslat kritikai méltatása. Dr. Kovács Sándor. — Az újév elején. — Iskolaügy. A debreczeni evang. reform. egyház leánynevelő intézete. Dóczy Gedeon. — Közügyeink. A csermői ev. ref. iskoláért. Vadas Gyula. — Nekrológ. Gönczy Pál. Csiky Lajostól. — Különfélék. — Hirdetések.

A zsinati törvényjavaslat kritikai méltatása.

I.

A rómaiak törvényhozói szellemének igazolására a jogtörténet kiemeli a többi közt azt is, hogy a törvények szabatos, megfelelő fogalmazására kiváló súlyt fektettek — igen természetesen — azon okból, hogy a gyakorlati életben előforduló ferdtéseknek, álmagyarzatoknak a mennyire lehet, elejét vegyék. Követi őket e tekintetben ma is a tudományos világ; mert ma sem szorul bizonyítgatásra azon tétel, hogy a törvény helyes és biztos alkalmazásának lehetősége csak akkor van meg, ha annak valódi értelme meg van állapítva, ha annak helyességéhez kétség nem férhet. Igen, de ennek szük-éghépeni előfeltétele a szerkesztési szabályoknak a legapróbb részletéig való gondos szemmel tartása, mert ha az történik, hogy az élő törvény kisebb-nagyobb mértékben téves szerkezettel bír, nyomtatási hibák vagy oly helytelen szavak és kifejezések kerülnek bele, melyekről a joghermeneutika segítségével biztosan megállapítható, hogy azok a törvényhozó valódi akaratát nem fejezik ki: okvetlenül előáll a jogbizonytalanság, melynek káros következményei beláthatatlanok.

Készséggel elismerem, hogy e világon semmiféle emberi munka nem ment a hibáktól. Az is bizonyos, hogy ha a hibák egy oly codexben fordulnak elő, melyet nagyszerűségénél és terjedelménél fogva „opus Herculeum“-nak nevez a világ, a mint Justinián Digestáit nevezi, könnyen találunk mentséget a hibák igazolására. De kisebb szabású

törvényszerkesztésnél a gyakori hibák már nagy súlylyal nehezdednek a mérlegbe, sőt alig menthető hibák elkövetésénél magának a törvényhozó testületnek tudományos reputációja is csorbát szenvedhet. Őszintén bevallom, hogy reám, mint jogászra, a jogászi éberség elmúlasztásának egy kínos példája tekint az 1881—82. zsinat idejéből, a mikor a törvény első felterjesztése alkalmával a presbyterium mint testület által elkövetett fegyelmi vétségekről is szólottak, holott az 1882. évi augusztus 7-ikén kelt miniszteri leirat, a tantételekkel megegyezőleg azon észrevételt tette ezen lapsusra, hogy: testület, mint ilyen, nem követhet el vétséget, hanem ha vétség követetik el, azt a testület nevében mindig személyek követik el és csakis ezen személyek vonhatóak felelősségre stb. Ezen „kitanítást“ kellő vigyázat mellett, bizonyára elkerülhetjük, s az államkormány részéről hangó kritika aól magunkat bizonyára megkímélhetjük volna, ha óvatosabban jártak volna el, s a redactió igen nehéz munkáját nem tolják egy ember nyakába.

Midőn a jelen szélcsendet, mely a zsinat újra megkezdéséig fog tartani, a mindnyájunk által ismert zsinati törvényjavaslat kritikai méltatására akarom felhasználni, erre semmiféle más ok nem indít, mint az, hogy hozandó törvényünk, a mennyire lehetséges, kifogástalan törvényokmány szövegével bírjon. Ez a legkevesebb, a mit a világ megvár tőlünk, a mely törvényhozási eredmény elérésére — tehetsége szerint — közremunkálni minden hű egyháztag felhíva érezheti magát, habár extra muros álljon is. Épen ezen okból a zsinati törvényjavaslat elvi jelentőségű intézményei felett nem considerálok, úgy gondolkozáván, hogy a midőn zsinati képviselőinket megválasztottuk, az actákat, ebben a tekintetben „becsomagoltuk“. A felelőség egész súlya azok vállára nehezedik ezentúl, a kiknek nevei az urnából kikerültek, s a kik egyházalkotmányunk szelleme szerint mindenutasítás nélkül gyakorolják egy-

házképviselői jogaikat. Nem u. n. stylaris módosításokkal akarom én azonban az időt tölteni, a minék — a zsinaton kívül — jogosultsága úgyszólván alig van, hanem magosabb álláspontokról tekintek szét az előttünk levő törvényjavaslat felett, s ha e közben a diplomatikai határvonalat túllépve, a doctrinalis interpretatió terére is ki-kicsapok: a cél érdekében elnézést kérek és várok.

Némi nehézség van előttem, midőn arra gondolok, hogy a javaslatnak egy kis része már a zsinati tárgyaláson is átment. Ezen részhez hozzá szólni, bajosabb. De tekintettel egyrészt arra, hogy a szövegjavítás a törvény végleges megállapítása előtt mindig lehetséges, sőt több okból elkerülhetetlen is, mert az egyes szakaszok szembetűnő hiányai élesebben csak az egész törvényszöveg beható áttekintése után tűnhetnek fel; — tekintettel másrészt épen arra, hogy a javaslatnak habár nem jelentéktelen, de a terjedelmet tekintve, mindenesetre még nagyon kis része nyert szövegjavítást: vizsgálódásomat erre is kiterjesztem. Munkálkodásom közben figyelemmel kísértem egyházi hatóságaink határozatait, javaslatait, az egyházi lapokban elsősorban megjelent egyéni nézeteket, a mennyire ezt tenem lehetséges volt; de mindezek dacára nem változott a béli meggyőződésem, hogy ha mindenben újat nem mondhatok is, a törvény helyes szövegének megállapításához, — ha a jelen sajtóesetben, midőn a törvényjavaslat jelentékeny része csupán a régi törvénynek egyszerű receptiója, ezen kifejezéssel élnem szabad: — az emendatió munkájához, némi mértékben hozzájárulnom sikerült. Észrevételeimet bővebben sem nem magyarázom, sem nem indokolom; erre csak alapos ellenvetések esetén volnék hajlandó. Azon esetleges ellenvetésre pedig, hogy minék anticipálom a zsinati tárgyalást, feleletem, természetesen, nem lehet más, mint az, hogy — eső után késő már a köpenyeg!

* * *

A mi az egyház hivatalos elnevezését illeti, meg kellene maradnunk az egyféle nomenclatura mellett. Ha az 1. §-ban a confessióra való hivatkozás bizonyos kímélést érdemlő tekintetből megtartatik is, a későbbi szakaszokban következetesen keresztül kell vinni az ev. ref. jelzést. Hogy „országos törvényeinkben egyházunk hely. hitv. evangélikusnak neveztetik“, a multban igenis úgy van, de nem a jelenben. Ennek igazolására elég legyen felhoznom a főrendiház szervezetének módosításáról szóló 1885. VII. t. cz. 4 §. c) pontját, melyben egyházunk kétszer is „evangélikus reformátusnak“ neveztetik; továbbá a nyerevény-kölesőnről szóló 1891. XII. t. cikket is, melyben szintén „ev. ref. közalapról“ van szó. De a másféle elnevezésnek vagy variálásnak 1883. után már nincs is jogosultsága, a konvent ugyanis még abban az évben felkérte a kormányt, hogy egyházunkat jövőre evangéliom szerint reformáltnak nevezni, illetőleg közegei által neveztetni

szíveskedjék (1883. szept. konv. jk. 54. sz. a.). A tiszántúli egyházker. közgy. 1884. évben ezen elnevezés használatát alkalmazkodás végett ajánlja is (lásd az 1884. évi e. k. gy. jegyzők. 36. sz. a.)

Ugyancsak az 1. §-ban a magyar koronához tartozó országokról és tartományokról van szó. Attól lehet tartani, hogy ezen kifejezést országos törvénybe, különösen pedig a Magyar és Horvát Szlavon országok közös alaptörvényeül tekintendő, 1868. XXX. t. cikkbe ütközönek keresztelik némely részről. Magában a javaslatban is más helyen, a 261. §. d) pontjában, a közjogi viszonynak megfelelőleg csupán társországokról van szó, nem pedig tartományokról. Miután pedig egyházi törvényeinknek Horvát és Szlavon országokban leendő kihirdetetését már konventünk útján is szorgalmaztuk (1890. évi konv. jk. 11. sz.): gondolnunk kellene arra, hogy félreértésekre alkalmatlan ne szolgáltatassunk, mert könnyen megtörténhetik, hogy a kihirdetés iránt tett lépéseink (ez az ügy úgyszólván csigalépekkel halad előre!) pusztán e miatt is eredménytelenek leendenek.

Dr. Kovács Sándor.

Az újév elején.*)

II.

Tekintsünk hát néhány futó pillantással vissza az elmúlt zsinati évtized alatt egyházunk embereit legerősebben foglalkoztató, egyházunk közéletében legnagyobb hullámokat fölverő kérdéseinkre, s mondjuk el ezek kapcsán, hogy mit várunk mi, mit vár az egész közvélemény ez év tavaszán újra összeülő zsinatunktól.

Az 1891—92. évi zsinatnak leghatalmasabb alkotása minden kétséget kizárólag az egyházi közalap létesítése volt. A külföldi protestáns egyházak a kül- és belmissió munkáinak kivételére egyes országokban, — Németországban, az egyesült Angol királyságban, Hollandiában, sőt Svájcban is millió és sok millió forintra menő adományokat fordítanak. Mi a külmissió távoleső mezőin végzendő munkákra nem adakozhatunk, mi nem lehetünk az az evangéliomi pásztor, a ki kimegy a pusztába fölkeresni az elveszett juhót, mert erre nincsen meg az ahhoz szükséges anyagi erőnk, hanem meg kell elégednünk annak az ugyancsak evangéliomi asszonynak szerepével, ki otthon igyekszik házában tartani s keresi a saját házában elveszett drakhmát. Vajha itthon, a belmissió terén minél többet tehetnénk! És az országos közalap, mely szegény lelkészeket, egyházközségeket istápol s egyes veszélyeztetett pontokon missiói őrszemeket állít föl, hogy hirdetésük a tiszta evangéliom azoknak, kik a nélkül lassanként egészen elidegenülnének apáik hitétől: épen e terén, a belmissió terén forgolódik. Ha Németországnak van belmissiói „Central-Ausschuss“-a, az angol, a skót, az amerikai protestáns egyházaknak „Home-mission-Committee“-jok, hála a jó Istennek, hála a tíz év előtti zsinat atyái bölcsességének, nekünk is van már egy erőteljesen működő egyházi közalapunk,

*) Tárgyhalmaz miatt késett. Szerk.

mely az egyetemes magyar református egyház minden tagját, egy több mint kétmillió lélekből álló belmissiói egylet tagjává teszi.

De a közalapi adóteher kivetése, kezelése és elszámolása nagy mértékben igénybe veszi az egyes egyházközségek lelkészeinek, gondnokainak és presbyteriumainak, majd pedig felsőbb fokon az espereseknek figyelmét, idejét.

Általános a panasz a kezelési szabályok nehézsége miatt.

Vajha a most kezdődő új zsinati évtized ezen a nem kicsinylendő bajon is segítene! Hiszen tökéletesen közönyös dolog lehet az a közalap központi hatóságára nézve, hogy mely egyházmegye vagy egyházközség milyen eljárással szedi be a maga körében a közalapi tartozásokat; rá nézve csak az a fontos, hogy befolyjanak azok a központi pénztárba. Ne rubrikákkal igyekezzünk fentartani ez áldásos hatású belmissiói intézményünket, hanem engedjünk annál lehető szabad folyást az egyéni tetszésnek, belátásnak és szükségeknek is. Különben féltő, hogy meglohad nemcsak az adakozási jókedv a hívek, hanem a kezelési kötelességérzet is az egyházi hatóságok vezetői részéről.

Másik nagy kérdése az elmúlt zsinati évtizednek a lelkészválasztás kérdése volt. Nem volt tárgy, melyről csak távolról is írtak és beszéltek volna annyit, mint erről. Sok, sok helyen felhangzott a panasz, hogy elvétetett a gyülekezetektől az ő legszentebb és a protestantismus lényegi elvével legszorosabb összeköttetésben levő azon joguk, hogy szabadon választhassák lelkészeiket. Sok, sok helyen felhangzott a panasz a lelkészjelölő bizottságok önkénykedése, nepotismusa ellen, s mindinkább oda érett a közvélemény, hogy a jelölő bizottságok hatáskörét meg kell szorítani! Sok elégtelenséget költött az egyházkerületekben a lelkészek qualificatiójának megállapítása, mely mindenik egyházkerületben másként intézve el, mindenütt vagy a rendes, vagy a segédlelkészeknek kedvezett, de mindig a másik rovására.

A tavasszal egybeülendő zsinatnak igen fontos dolga lesz a bölcseséggel intézkedni ezen ügyben, melylyel a jövő lelkészi generációk örvendő benső hivatással vagy a nélkül való működése van igen szoros összeköttetésben. Természetesen, mert a hol el van zárva az út, le van forrázva a reményvirág, hogy valaki fényes tehetségek birtokában, vagy becsületesen végzett hivatási munka tudatában is csak hosszú évek sora után emelkedhetik valamivel is magasabbra, nem igen várható ott a pálya iránti lángoló lelkesedést, mert lehűti azt a hosszas várakozás unalma, a teljesületlen vágyak bántó csüggettsége.

Több szabadságot gyülekezeteinknek, hogy minden, illető helyre kvalifikált jelölt közül választhasson lelkészt! Kevesebb jogot a lelkészjelölő bizottságoknak, hogy némuljon el az egyháziasság fájának törzsét emésztő sok panasz! Bizony ha ezt megteszi zsinatunk, végtelenül sokat tett egyházunk benső létérdekeinek előmozdítására.

Még csak egyet e tárgygyal összeköttetésben. Tíz évvel ezelőtt, fönséges szép jelenetek között, egyesült, egygyé lett magyar református egyházunk, lehullottak az egyes egyházkerületek közötti válaszfalak. És bár ez így van, még sem vagyunk egyik lélekben. Nem beszélek az erdélyi egyházkerülettel való sajátlagos viszonyainkról, melyek decemberi zsinatunk törvényhozása által újabb tíz évre ismét szentesítették, de rá akarok mutatni azon igen szomorú tényre, hogy

nemcsak az egyes egyházkerületek, de ezek körében az egyes egyházmegyék is a lelkészjelölések alkalmával mintegy chinai kőfallal veszik körül önmagukat, a lehető legexclusivabb szellemen járnak el: más egyházmegyéből való pályázókat csak ritka esetben jelölnek.

Hát pedig ez az eljárás a „ha te úgy, én is úgy” elv alapján ha igazolható is, magasabb szempontból semmi esetre sem menthető. Ezen okvetetlenül segíteni kell, s azon fentebb jelzett nézetünk elfogadása, hogy valamely lelkészi állomásra minden illetékes egyén kijelölendő, ezen káros anomálián nagy mértékben segíteni fog.

Az új zsinati évtized teendője lesz az is, hogy az újabban meghozott törvény alapján berendezze a nagyobb egyházközségek több szavazatának kellő módon való gyakorlását.

Adja a jó Isten, hogy legyen e nagy újítás javára egyetemes egyházunknak, s hogy szűnjék meg a kis egyházközségeknek épen e miatti elégtelenségek, hogy új korszak küszöbén állva, virágozzék magyar ev. ref. egyházunk, erősödjék külső és belső erejében, hogy ne lehessen annak ártalmára sem szél, sem vihar, de sőt álljon fundamentoma rendületlenül, oszlopai, falai álljanak szilárdul, s tetőzete legyen fényesen ragyogó, melyen a kelő nap sugarai arany színekben törvén meg, áraszson az tündöklő világosságot saját övéi és a sötétség gyermekei körében.

Iskolaügy.

A debreczeni evang. reform. egyház leánynevelő intézete.

E leánynevelő intézet félszáz évet meghaladó élete folyamán több szervezetten ment át. Ezek közül legfontosabb az, melyet 1872-ben nyert.

Az 1868-ik évi népiskolai közoktatási törvény, a közoktatásügy iránt általánossá lett érdeklődés a debreczeni egyházat is fellelkesítvén, ekkor nevelő intézetének oly szervezetet adott, melynek alapján 20 évig állhatott s a hasonló intézetek közt egyike volt a legnépesebbeknek.

Méltán kérdezhető: mi volt ezen nevelő intézet szervezeteinek szelleme, mik az elvek, melyeken a népoktatás csaknem villámgyorsaságú fejlődése korszakában 20 évig megmaradhatott?

Szelleme volt a vallásos erkölcsiség, elve a női rendeltetés.

A társadalmi viszonyok által feltételezett műveltség, mint maga e viszony, változó; de az a műveltség, mely vallásos erkölcsiségen s a női rendeltetésén alapul, állandó; amaz lehet egy korszak igényeinek megfelelő, de ez mindaddig maradandó, míg az emberi szívnek szüksége van vallásra, míg a nőt rendeltetésétől a társadalmi viszonyok el nem terelik.

Hogy hű maradt-e ez a nevelő intézet szervezete szelleméhez s elvéhez, arról ki-ki véleményt alkothat magának azon évi jelentésekből, melyek a nevelő intézet 17 évi folyamáról közkezen forognak. Látható ezekből, hogy a nevelő intézet igyekezett oktatás útján megadni a növendéknek mindazt, mi által mint hazafi, egyháztag, háztartás-vezető, majdan gyermekei első nevelője öntudatra emelkedik, — az anyagi és erkölcsi világban kellő tájékozódást nyer, — cselekedeteiben s intézkedéseiben célok által vezéreltetik.

A szükséges tudnivalók közül különös gondot fordított az anyanyelvre s történelemre, mennyiség- és vegytanra, végül a kézimunkára. Az egyház 1882 óta varró iskolát nyitott a nevelő intézetben, hol nemcsak a fehér-, ágy- és asztalneműek készítése, nemesak a ruhavarrás sajátítható el oly mértékben, mennyi a család szükségleteit kielégíti, de a díszítő női munkák is oly mértékben s oly sokoldalúlag taníttatnak, hogy az e fajban szerzett ismeret és készség egykor keresetforrásul is szolgálhat a növendékeknek.

Tudtommal egyetlen a hasonló iskolák között, mely nem elégedett meg a test szerveztének s gépies munkálkodásának ismertetésével; de a lelki tehetségekről is kellő tájékozást nyújtott, vezetettve azon meggyőződés által, hogy a leendő anyának, mint gyermeke természetes nevelőjének épen olyan szüksége van az emberi lélek tapasztalat alapján eszközölhető megismerésére, mint az egészség fentartása érdekében tudni azt, hogy minő hatása van a tiszta levegőnek és víznek az egészségre.

Igyekezett nevelés által a növendék vallásos érzületének oly irányt adni, hogy hitvallása szíve vágyait kielégítvén, a mellett állhatatosan megmaradjon; felebaráti szeretetre, egymás iránt türelemre, példaadás által a rendre, pontosságra, a kötelesség hű teljesítésére, tisztaságra, nagyobb költsékezés nélkül eszközölhető csínosságára szoktatni; ízlését pallérozni; érzületét a szépre irányozni; munkában keresni szórakozást; ezekből kedélyvilágát úgy megalkotni, hogy a társadalomban másoknak hasznára váljék, önboldogságát mások boldogításában találja.

Igyekezett növendékeit azon magaslatra emelni, a melyen eszlekedeteinek irányadójaul és szabályozójaul ne csak az emberi, de sokkal inkább az erkölcsi törvényt tekintse; a jónak jutalmát ne annyira az emberek méltánylatában, mint inkább lelkiismerete nyugalmában keresse és találja fel.

Igy törekedett megközelíteni a nevelés és oktatás változhatatlan célját: felkölteni a vágyat, megismerni az igazat, érezni a szépet, eszlekedni a jót.

Mindenkor kiváló gondot fordított az egészség fentartására, részint a világos és szellőztető készülékkel ellátott tágas tantermek, térs udvar és nagy kert folytonos tisztán tartása, részint az iskola kertjében az óráközök alatt s megszabott órákon üzött játékok s szabályszerű testgyakorlatok által, birtoában levén azon tornaeszközöknek, melyeken a testgyakorlás aggodalom nélkül üzhető.

A nevelő intézet jó szelleme, he'yes elve, az itt uralkodó rend, folytonos felügyelet, okos fegyelmelés, az évről-évre felmutatott siker a tanulmányokban, nagyobb-nagyobb körben jutott köztudomásra, s a növendékek száma a felsőbb osztályokban évről-évre gyarapodott.

Miért nem maradt hát meg az intézet ezen kipróbált szervezete mellett?

Mert a legjobb alapokon nyugvó intézkedések sem zárkozhatnak el a haladás előtt. Mert a törvények és rendeletek egyeseket és társulatokat egyaránt köteleznek. A népiskolai közoktatási törvény s a vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet megállapított bizonyos kereteket, melyek egyikébe vagy másikába minden tanintézetnek be kell illeszkednie, különben bizonyítványai államérvényeseknek nem ismertetnek el.

Dóczy Gedeon,
igazgató.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

A csermői ev. ref. iskoláért.

Az 1891-ik év márcziusában adtam én ki a „csermői ev. ref. iskolaépítési alap“ javára „Fohász márcz. 15-én“ czímmel egy igénytelen füzetecskét. Ennek eladásából 93 frt 80 kr tiszta jövedelem folyt be a fent említett szent czélra. — Korántsem a füzetke kelendőségének, hanem több, alább megnevezendő kegyes adakozó áldozatkészségének, s főképp két nemes szívű úrhölgy: Sánka Ilka és Szent-Iványi Anna kisasszonyoknak tulajdonítom e fényesnek mondható eredményt. Nevezett úrhölgyek ugyanis — menten minden felekezeti elfogultságtól — fáradságot nem ismerő buzgósággal működtek azon, hogy minél több jöjjön be eme minden jök figyelmébe méltán ajánlható szent czélra.

S midőn itt, — a nyilvánosság előtt is hálás köszönetet mondok nemes fáradozásukért, — beszámolok a kezeimhez jutott pénzekről.

Mielőtt azonban ezt tennem, legyen szabad a nagyérdemű közönség tájékozása végett a szóban forgó iskoláról röviden a következőket megjegyezmem: A csermői ev. ref. népiskolát — segítettve egyházi főhatósága által is — az alig 300 lelket számláló kisdud ev. ref. egyház áldozatkészsége tartja fent. S bár van Csermőn egy g. keleti (a 3000-nyi lakosság kétharmada g.-keleti oláh levén) s egy, a r. kath. és izr. 5%-os iskola adójával fentartott állami iskola, ezen mi felekezeti iskolánk Csermő és vidéke népnevelésének s művelődésének mérhetetlen szolgálót tesz. A mit én épen nem vagyok ugyan hivatva fejtegetni, de a mit ez a kis statisztikai adat napnál világosabban bizonyít. Ez iskolai év folyamán beiratkozott (s ötöt kivéve tényleg feljár) 75 növendék (12-vel több, mint a mult iskolai évben). Ezek közül ev. ref. 28, r. kath. 12, izr. 7 s g.-keleti 28.

Hogy mi az oka azon örvendetes ténynek, melyszerint g.-keleti román testvéreink ily szép számmal keresik fel iskolánkat, azt kimutatni könnyű, de hosszadalmas dolog volna s ezéleomhoz felesleges is. A fent elősoroltak igazolják azt, a mit igazolni óhajtottam, hogy t. i. ez iskola igazán nagy szükségét pótol. És most hadd álljon itt az adakozók névsora:

Nádra György 50 kr, Tarkó János, Suhajda Tóni 40—40 kr, Czárán Márton (Seprős) 1 frt, Czárán Géza 50 kr, Soly-mossy Lajosné (Apatele) 5 frt, Gherba Györgyné 50 kr. Arad-Csanádi Vasúttal Főpénztára 10 frt, Panyigai Kálmán, Kohn Lajos, Jakabffy G.-né, Novák V.-né, Keresztes Lajos, Keresztes Kálmán, Vinkler Mór (Sikula) 50—50 kr, Müller Vilmos (Budapest) 5 frt, K. Hajdú Lajos (Kisujszállás) 50 kr, Háckis Károlyné (Budapest) 1 frt, Sánka Vilmos 1 frt, Kabdebó Károlyné (Talpas) 1 frt, Spech Ilonka (Kolozsvár) 2 frt, Kabdebó Károly és Lajos (Talpas) 1—1 frt, Kövér István 1 frt, Lakatos Lajos (Battonya) 5 frt, Sánka Lajos, Temesváry István (Budapest), Margittay Dezső (Budapest), Fux Gábor, Mandl és Schönföld (Budapest), Dr. Blum János, Szent-Iványi Anna 1—1 frt, Haeker Károly 30 kr, Haubenreich Emilia (Arad) 1 frt 20 kr, Szida Györgyné (Világos) 2 frt, Sánka Irma 1 frt 20 kr, Szent-Iványi Sándor 1 frt, Bittó Istvánné (Budapest) 2 frt, özv. Vásárhelyi Jánosné (Budapest) 1 frt, Vörös Lászlóné (Budapest) 1 frt, Bohus Lajosné (Világos) 1 frt, Glatz Béláné (Arad) 1 frt, Sonnenschein K. 1 frt, Bagyik Sándor (Borosjenő)

1 frt, Ricskay Sándor (Borosjenő) 1 frt, Vertán Ernő, Keresztes Pista, Keresztes Béla (Kerülő), Sánka Ilka 1 – 1 frt, Osváth Imre (Sarkad) 2 frt. E felsoroltak egy-egy példányért küldték az összeget. Ezenkívül többen adtak el példányokat tömegesebben. Így: Hajdú Elek osdászi lelkész 40 péld. 4 frt, Takács Piroska és Petrucz János (Seprős) 15 péld. 1 frt 50 kr, Józsa Pál (Kisujszállás) 20 péld. 2 frt, Horváth Gyula (Borosjenő) 5 péld. 3 frt 10 kr, Sipos Imre (Belényes) 5 péld. 50 kr, Kócsa Károly (Pankota) 15 péld. 1 frt, Nagy Sándor (Ágya) 5 péld. 50 kr, Alonti János 5 péld. 50 kr, Bagdi János 3 péld. 30 kr. Ha még megemlítem hogy Csermőn 27 példányért 10 krjával 2 frt 70 kr s 24 példányért 20 krjával 4 frt 80 krt vettem be, az összesen befolyt 93 frt 80 krt elszámoltam.

Vajha ez új év adna iskolánknak, ha nem is egy Kun Kocsárdot, de legalább egy vagy két Barth Lajost! Faxit Deus!

Csermő, 1892.

Vadas Gyula,
ev. ref. lelkész tanító.

Nekrológ.

Gönczy Pál 1817—1892.

(Vége).

1866-ban már biztosra vették a hazafiak az állapotok jobbra fordulását. Eötvös magához hívatta Gönczyt s az eshetőségeket számításba véve, megkérdezte tőle, számíthat-e rá? A miniszterium kinevezésekor azonban a személyi kérdések változást szenvedtek. Államtikárrá Tanárky Gedeon nevezett ki, s a minisztertanácsnak báró Eötvös oly tervet nyújtott be, melyszerint a közoktatásnál külső tanácsosok nevezettek volna ki. Ezek a külső tanácsosok a tervező s inkább elméleti munkát végeztek volna, míg a belső tanácsosok a hivatalokban a tanügyigazgatási teendőket folytatnák. A minisztertanács ezt a javaslatot nem fogadta el, nem bírván elképzelni, hogy adjon valaki terveket, a ki a folyó ügyek menetén egészen kívül áll. Gönczy kinevezetése többféle kombináción mentén keresztül, legutóbb ezzel a külső tanácsosokat proponáló tervvel volt összekötöttségben, ez a terv azonban megbukván, kinevezetése kissé késett. Eötvös ekkor megtudta, hogy Csengeryék Gönczyt a földhitelintézethez előkelő állásra hívják, de Gönczy harmincz éves eszményétől nem bírva megválni, a választ halogatja. Közvetlenül az országházból küldött azonnal Gönczyhez, s magához kéretve, tudatta vele, hogy kinevezetését a királyhoz felterjesztette.

E kinevezés 1867. jun. 16-án megérkezett s azzal Gönczy osztálytanácsossá neveztetett ki.

A népoktatási törvény aztán a felekezetek meghallgatásával létrejött. Gönczynek előlegesen nem volt benne része, de a mikor aztán a javaslat az országgyűlés elé jutott s ott kezdtek hevesen megtámadni, mindjárt az első nap Eötvös hívatta Gönczyt s kikérte a javaslat feletti véleményét, annál is inkább, mert már akkor értesült, hogy Gönczy megjegyzésit Csengeryvel közölte. Gönczy engedve a miniszter felhívásának, szakaszról-szakaszra elmondta észrevételeit, s Eötvös erre megbízta, hogy másnap reggelre adja mindazokat írásban az ő kezéhez. Így jött létre a javaslaton egy csomó módosítás s így

vált az jóformán mássá, mint előképe, a zürichi népoktatási törvény.

E korból való, de az állami iskolaügy rendezésére vonatkozik egy táblázatos dolgozata, melyen az összes iskolaügyi organizmus úgy a mint van, úgy a mint lehetne, családfele alakjában van feltüntetve. A közoktatási törvény megalkottatván, következett annak a végrehajtása. Gönczy megkésztette az utasításokat a tanf. ügyelőknek, iskolatanácsosoknak, iskolaszéknek, gondnokságoknak stb. Kiírta, hol vannak tanítóképzők s hova kellene az államiakat állítani, feltüntette a polgáriskolák helyeit stb. Munkáját több napon át hallgatta a miniszter s a már akkor nagy befolyású Molnár Aladár. A munkát, felolvasása után, a miniszter Molnárnak adta át, s azok Molnár tollából kerültek ki, Gönczy eszméi pedig csak 1876-ban s az azóta való kiadásokban állítottak vissza.

1868-ban Gönczy elnöke volt azon bizottságnak, mely aug. 3—11-ig Budán munkálkodott, s a készitendő tankönyveket, s azok tervezetét, menetét s módszerét, továbbá az egyes tárgyakhoz szükséges taneszközöket szabta meg, s végre gondoskodott egyénekről, kik a könyveket elkészítsék.

Az iskolai épületekre is újból Gönczy adta a tervet, saját mérései után kiszámította a gyermekek testnagyságát s az átlagszám után készitette a padokat stb.; majd az egyes képezdéket meglátogatva, a kert felosztására s berendezésére is terveket készitete. 1870—71-ben az eredmények feltüntetésére két grafikai táblát mellékelte az országos közoktatási jelentésekhez, 1872-ben pedig ugyancsak az országos jelentésben megírta a hazai közoktatásügy multját.

Ennyi munkásság mellett 1873-ban a bécsi világkiállítás magyar bizottságának is tagja volt, s 1879-ben meg újra Erdélyt járta be s irányt adott ez országrészben a felső nép- s polgáriskolák fejlődésének. 1882-ben ismét egy reformeszmével lépett fel, melynek megvalósítását újabban ismét sürgetni kezdik. E reformeszmé az iskolai és ifjúsági fegyvergyakorlatok felvétele a népoktatási intézetek tantervébe s ill. tőleg a tanítók működési körébe. Most, mikor a katonai kiképzés általánosan mindenkire kötelező, Gönczy tervezete megrövidítené e kiképzési idő tartamát s a mellett a közegészségügyre is jótékony hatással lenne. 1885-ben Gönczy az első magyar általános kiállításon a közoktatásügyi csoport elnöke volt. Az országos tanítói képviselői közgyűlést is minisztere megbízásából kétszer üdvözölte, s a mit e gyűléseken fejtegetett (a foglalkodtató nevelés), valaha a népoktatás programjává lesz. A tanítói árvaház is közremunkálásával keletkezett, az alapszabály s a felszerelési tervek is tőle eredtek.

Gönczy Pál közel ötvennégy évet töltött el a hazai nevelésügy szolgálatában. Működésének ötven éves jubileumát 1888. május 6-án ünnepelték nagy fényvel s a hazai tanügyi világ élénk érdeklődése mellett.

* * *

A fentebbi életrajzi adatokhoz óhajtjuk még hozzá csatolni a „Vasárnapi Ujság“ legutóbbi számában megjelent inkább jellemrajzi adatokat is az elhunyt férfiúról.

Gönczy sok oldalú tevékenységet fejtett ki hosszú életében. Szenvedélyes s nem utolsó szakműveltségű gazda és kertész volt, ki botanikai tárgyú műveket írt. Karácsondon igen szép kertet létesített, e mellett üzleti dolgokkal is foglalkozva, házakat építtetett, vállalatokba bocsátkozott, melyek azonban mindig kapcsolatban állottak az irodalommal és neveléssel, s — hogy többet ne említsünk — az egyházi élet terén is (erős

kálvinista volt mindvégig) nagyon sokat buzgólkodott. Működésének zöme és jellege azonban a nevelői működés maradt. Ifjú korában néhány hónapig népiskolai tanító, majd házi nevelő volt, s aztán hosszú időn át magánnevelő-intézet vezetője és tulajdonosa, mely intézet a magyar közoktatásügy történetében nemesak azért nevezetes, hogy később a budapesti református gymnasium lett belőle, hanem mivel alapítása (1853) után csakhamar később nagy hírnévre jutott férfiak: Csengery Antal, Brassai Sámuel, Gyulai Pál, Török Pál, Székács József tanítottak benne. Így 1867-ben, midőn Gönczyt Eötvös báró a közoktatásügyi miniszteriumba meghívta, már méltán tartották gyakorlatilag is szakképzett egyénnek.

Tekintélye az oktatási s különösen a népnevelésügyi szakma terén csak Trefort minisztersége alatt lett országossá. Eötvös a svájci demokratikus népnevelés eszméjének volt híve, míg Gönczy Pál a polgári iskolák barátjának s ebben és némely alárendeltebb kérdésben is az Eötvösével ellentétes állást foglaló Csengery Antalnak hatása alatt, a németországi sok tekintetben eltérő paedagogiai rendszereket pártolta. Midőn azonban Eötvös elhalt s eszméinek leglelkesebb híve, Molnár Aladár, kilépett a miniszteriumból, s a népoktatásügyet a felsőbb oktatás mellett kisebb fontosságúnak tartó Trefort a népoktatásügy vezetését csaknem teljesen Gönczyre hagyta, valóban Trefort másfél évtizedet meghaladó minisztersége alatt Gönczy, a miniszterium második ügyosztályának vezetője, csaknem önálló minisztere volt a népoktatásügynek. És serényen dolgozott is. A legtöbb rendeletet és tantervet önmaga dolgozta ki, minden állami intézet ügyét alaposan igyekezett megismerni, az állami iskolákat maga látta el iskolai padokkal, térképekkel s jórészen tankönyvekkel is, melyek közül különösen ABC-je évek hosszú során át sok százezer példányban terjedt el. Működési körével kapcsolatban nőtt tekintélye is. Közvetlen vezetése alatt 64 tanfelügyelői hivatal állott, mintegy 200 tisztviselővel, 24 tanítóképző intézet 300 tanárral, másfélezer állami vagy államilag segélyezett népiskola, ipariskola, felső leányiskola s árvaház 3000-nél több tanítóval és nevelővel, kiket, valamint a népoktatásügyi intézetekkel szoros kapcsolatban álló iskolaszékek és gondnokságok tagjait, részben egyenesen ő nevezte ki, részben az ő előterjesztése alapján a miniszter. Ezenkívül több mint 20 ezer más tanító állott Gönczy felügyelete alatt.

Ily óriási hatáskörben Gönczy páratlan munkásságot fejtett ki, s igen természetes, hogy működésének jelentékeny eredményei voltak. Az a nagy lelkesedés, melyet Eötvös a magyar népoktatásügy érdekében országszerte keltett, Gönczy rendező kezével nyert állandóságot s bizonyos fokig a részletekben új irányt. Eötvös kezdeményezései közül igen sok, különösen a társadalom érdeklődésére nézve oly fontos nevelésügyi körök és egyletek, valamint a tanítók gyűlézései, szenvedtek ugyan az új rendszer alatt, alkotásainak nagyobb részét azonban csakis Gönczy szilárdította meg. Különösen nagy érdemei vannak Gönczynek az iskolák anyagi helyzetének, nemzeti missiójának, iskolai épületeknek és új polgári iskolák szervezésének munkájában. Nem mint miniszteri tanácsos, hanem mint ügybuzgó magán egyén, tervelte és vezette többek között az országos nőképző-egylet és nőipar-egyesület házainak építését. Különös figyelmet fordított továbbá a kiállításokra; több külföldi tanügyi kiállításról írt ismertetőket, az 1873-iki bécsi s az 1885-iki budapesti kiállításon pedig az iskolai csoportokat jórészen az ő útásításai szerint szervezték.

Minisztereiről s más nagyobb hatalmi körrel bíró egyénekről a kortársak hajlandók rendesen minden érdemet elmondani, s a vezetősök alatt álló sok névtelen munkás által kivívott sikereket is nekik tulajdonítani. Gönczyvel is ez történt meg. Érdemének tulajdonítottak olyat is, a minek létesülését ellenezte. De ha sok részletet másként ítél is meg az utókor, kétségtelen lesz mindig, hogy ezen másfél évtized alatt, midőn Gönczy Pál csaknem teljhatalmúlag állott a magyar népoktatásügy élén, nem volt ő egyszerű irodafőnök, hanem sok tekintetben irányító és vezető is, ki a népoktatásügy felvirágztatását őszintén óhajtotta s annak érdekében a hivatalos hatalmon kívül magán tekintélyét is mindenkor szívesen vetette latba.

Másfél éve csak, hogy Gönczy működési teréről visszalépett. Missiója még előbb betölt; betölt még az előtt, mintsem nyugalomba lépett. Trefort halálával megszűnt a közoktatásügyi miniszteriumban az osztályvezetők nagy önállósága. Gönczy maga érezte ezt a működési kör csorbulását s az utolsó években gyakrak voltak kezei megkötve. Az ő működési önállóságát nem öröklötte utána senki. S mégis most, halálakor, népoktatásügyünk helyzete önkényt eszünkbe juttatja a mult képét. Nagy és ritka működési kört adott neki szerencsés végzete, s elmondhatta magáról jogosan, hogy tehetségének megfelelően igyekezett azt betölteni.

A mi halála körülményeit illeti, az életerős férfiú betegsége nem régi keletű. A karácsonyi ünnepek alatt influenzába esett, de e betegségből újév táján már teljesen felépült, s tovább nem is törődve betegsége következményeivel, kinn járt a hideg levegőn, és ismét meghült. F. hó 5-én újra ágyba feküdt, melyből többé föl sem kelt. Január 9-én éjjel hirtelen rosszul lett, önkivületbe esett s 10-én estve bekövetkezett haláláig nem is tért magához. Halála hírére gyászlobogót tűztek ki Budapesten a főrendiház, melynek az elhunyt tagja volt, a ref. egyházi épület, a ref. főgymnasium, a Pallas irodalmi intézet, melynek igazgatója volt.

Holtteste karácsondi birtokáról felhozott Budapestre s eltemettetett a kerepesi úti temetőbe Gyula fia és Ilona leánya elhamvadt tetemei mellé. Szász Károly püspök tartott itt fölötte megindító gyászbeszédet.

Gönczy Pál családi élete páratlanul szép és boldog volt. Borult ugyan felbő családi élete egére: korán elvesztvén Gyula fiát s gyönyörű szép Ilona leányát, de életben maradt gyermekeiben s unokáiban kárpótolta őt az isteni kegyelem szenvedett veszteségeiért. Áldott jó felesége művelt lelkületével, nemes kedélyével édes otthont tudott teremteni a közmunka terheitől fáradtan haza térő férjnek; Etelka leánya, Dr. Csiky Kálmán műegyetemi tanár felesége, Pál és Béla fia boldog családi életökkel, gyermekeikkel, az elhunyt unokáival mindig új erőt kölcsönöztek a jó édes apának, nagyapának, kit olyan örömmel tanulmányozott e sorok írója is, mint valódi paedagogust, mikor kiesiny unokái valamelyikét térdeire véve, játszva tanítá azt, oktatva, minden tüntető komolykodás nélkül folyton tanítva egész környezetét, mindenkit, kit jó sorsa közelébe vitt.

És most rá borult már ez egyszerű tanítóból államtitkárrá lett férfiúra a sírbolt hideg köve. Nemes szívének lángja, tisztán látó szemének tüze kihamvadott. De gondolkozó fejé-

nek eszméi élnek és hatnak s gyümölcsöket teremnek a hazai népiskolai tanügy termékeny talajában. Sőt szíve melegét is holtunkig érezzük, a kik őt ismertük, és egyszersmind szeretve bocsúltuk, tisztelve szeretttük.

Kidőlt a szép család házának fentartó oszlopa . . . Egyházunk meg egy kiváló tagjával lett szegényebb . . . Csak emlékezetünk, emlékezetünk lett gazdagabb egy igaz szeretettel ölelt férfit drága emlékével . . .

Nyugodjál békén kedves halottunk! Sírboldodat belepte már a tél hideg hava, de a szerető kegyelet tavaszvirágai üdén, és nagyon sokáig frissen virágozzanak azon. Isten veled! Isten veled!

Csiky Lajos.

Különfélék.

Uj tanfelügyelőnk. Debreczen sz. kir. város és Hajdú-megye tanfelügyelőjévé néhai Kiss József helyére Eötvös Károly Lajost, Háromszékmegye tanfelügyelőjét helyezte át a közoktatásügyi minisztérium. Örömmel hozzuk e hírt nyilvánosságra, mert legigazabb meggyőződésünk, személyes tudomásunk, az illető tanfelügyelő úrral való régi baráti viszonyunk alapján írhatjuk, hogy benne egy minden tekintetben kiváló, kellemes modorú, hatalmas tevékenységi ösztönnel megáldott, irodalmilag is sokat tevékenykedett, buzgó református érzelmű tanférfiút nyer debreczeni és debreczen-vidéki társadalmunk, ki mint segédtanfelügyelő Torontál-megyében, majd mint Háromszék-megye tanfelügyelője óriási munkásságot fejtett ki az iskolaügy emelésére, a tanítók képzettségi színvonalának emelésére, s mint valódi missionárius tevékenykedett saját hatáskörében a vallás erkölcsi élet föllendítésére. Művei közül főleg „Az egyházi közgazgatás kézikönyve” című az, mely őt mint egyházi írókat ismertté tette közöttünk. Lapunk is közlött már tőle néhány buzgó egyházas érzelmre valló szép cikket. E lap szerkesztője baráti szíve minden melegével üdvözlö az új tanfelügyelőt itteni örömlő állapotában, s Istennek minden kegyelmi áldását kéri reá és ezen városban és ennek vidékén végzendő minden munkájára.

Debreczeni egyházközség. Lapunk mult számában Simonffy Imre polgármester úrnak egyházi főgondnokká választásáról írván, azon óhajátunkat fejeztük ki, hogy vajha az ő vezetése alatt távol lenne e nagy egyházközség gyűlésteremtől a világi politika. „Ha ez így lesz, — írtuk, — bizony nem stagnálás, vagy épen visszaesés lesz sorsa egyházközségünknek, hanem fényes emelkedés, virágzás vár reá. Hiszen ehhez minden kellék megvolna nála”. Ez utóbbi szavainkat illetőleg óhajtuk megjegyezni, mert minden kellemetlen elmagyarázásnak elejét akarjuk venni, — hogy nem akart az vád lenni a mostani egyháztanács ellen, mint a mely — készséggel beismerjük — erejétől telhetőleg mindent megtett egyházközségünk anyagi ügyeinek rendezésére s a parochiális körökre osztás eszméjének fölvetése, kidolgozása által a lelkiek emelése érdekében is megtette már az első kezdeményező lépéseket, mely eszme ha létesül és Isten országa részére gyümölcsöket terem, elévülhetetlen érdeme lesz egyházközségünk épen mostani vezetőinek. — Midőn e nyilatkozatunkat megteszszük,

közöljük egyszersmind, hogy az új főgondnok úr épen ma fogja esküjét az újonnan választott presbyterekkel együtt letenni.

Hódmezővásárhely népmozgalma 1891-ben. Az ev. ref. egyházban kereszteltetett 658 fiú, 627 leány, összesen: 1285 gyermek. Ebből törvényes 630 fiú, 595 leány, összesen: 1225; törvénytelen 28 fiú, 32 leány, összesen: 60. A szülöttek száma az előző évinél 198-czal több. Házasságra lépett: mindkét fél ev. ref. 283 pár, vegyes vallású 30 pár, összesen: 313 pár. A házasságra lépettek száma a mult évinél több 18-czal. Meghalt 618 fi, 703 nőnemű, összesen: 1321. Ezek közül 5 éven aluli 301 fiú, 279 leány, összesen: 580; házas férfi 113, házas nő 145, összesen: 258; özvegy férfi 60, özvegy nő 116, összesen: 176. Roncsoló toroklobban elhaltak 312-en. A meghaltak száma a mult évinél is több 69-czel, s így bár a szülöttek számánál a mult évihez képest 198 többlet mutatkozik, mindamelllett fogyás van 36. A róm. kath. egyházban. A róm. kath. egyházban született 533 egyén, házasságra lépett 122 pár, meghalt 562 egyén. Az unitárius egyházban született 12 fiú, 9 leány, összesen: 21 gyermek. Házasságra lépett 2 pár. Meghalt 11 fi, 8 nőnemű, összesen: 19. A meghaltak közt 12 öt éven aluli volt. A görög-keleti egyházban megkereszteltetett 9 fi, 5 nőnemű, összesen: 14. Egybekelt 7 pár, ebből vegyes 1 pár. Meghalt 12 fi, 10 nőnemű, összesen: 22. Az ágost. evang. egyházban született 20 fi és 10 nőnemű, összesen: 30. Házasság kötött 9, ebből 3 tiszta, 6 vegyes. Meghalt 13 fi és 12 nőnemű, összesen: 25. Az izr. hitközségben született 35 fiú, 19 leány, összesen 54. Házasságra lépett 13 pár. Meghalt 27 fi, 17 nőnemű, összesen: 44. Szaporodás 10. A nazarénusoknál (hivők) született 28, párosodott 1 pár, meghaltak 31-en. Az összes születések száma: 1965. Az összes halálozások száma: 2024. Veszteség 59.

Számadás a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére hozánk bejött pénzekről. F. évi első számunkban jeleztük, hogy a mult évben hozzánk a M. Pr. I. Társ. részére küldött pénzeket beküldtük Budapestre a Társaság pénztárnokához; második számunkban pedig közöltük a beküldött pénzről való titkár-pénztárnoki elismervényt. A gyűjtést természetesen folytatjuk tovább, s kérjük egyházkerületünk nt. lelkész urait, hogy az egyházközségeik, vagy önnön magok, vagy egyes egyháztagok által e célra tett adományokat, vagy tagsági jelentkezéseket legyenek szívesek lapunkhoz ezután is beküldeni. Ujabban a következő adományok küldettek be hozzánk, illetőleg a következő tagsági jelentkezések adtak tudunkra.

1. Sáfár Imre atyai lelkész úr (u. p. Nagy-Peleske, Szatmárm.) egyháza nevében és megbízásából 3 frt pártoló tagsági díjat küldött, tudatva egyszersmind, hogy az atyai ref. egyház egyelőre 10 évre pártoló tag leend. — 2. Szele György tépei lelkész úr (Biharm., posta helyben) személyesen 13 frt 15 krt adott át kezeinkbe, melyből 10 frt 15 kr az egyházközség kebelében történt gyűjtés eredménye, 3 frt pedig pártoló tagsági díj f. 1892. évre. (Az egyházközség 3 évre pártoló tagnak jelentkezik). — 3. Bódog János kis-marjai lelkész úr (Biharm., posta helyben) 6 frtot küld, tudván, hogy a kis-marjai ev. ref. egyház e beállott 1892. évvel a Társaság rendes tagjai közé belépett. — 4. Kocsis József sonkádi lelkész úr (Szatmárm., u. p. Kölese) a maga és egyháza részéről szintén 6 frtot küld. — 5. Végre Kovács Lajos panyolai lelkész levelező lapon ezt írja: „Van szerencsém jelenteni, hogy a panyolai ev. ref. egyház belép a Pr. I. Társ. rendes tag-

jai közé az 1892—1894. évekre. Az ez évi tagsági díjat legközelebb küldeni fogjuk". Bejött ez alkalommal hozzánk négy helyről 28 frt 15 kr, a két ízben már beküldött 657 frt 69 krral együtt pedig 685 frt 84 kr. Szerkesztőség.

Tisza-Roff. Mint illetékes helyről, nevezetesen az illető egyházmegye esperesi hivatalától értesülünk, a t.-roffi lelkészi állomásra a jelölés — az egyháztanácsnak egyhangúlag hozott határozata s a képviselő választási mozgalmakkal indokolt kérelme folytán — jövő febr. hó első felére halasztatott.

Der Hausfreund. 1892. Evangelischer Kalender für Oesterreich-Ungarn. Wien, Währing, Verlag der evang. Buchhandlung. Ily címmel egy nagyon szép kiállítású naptár küldetett be hozzánk Bécsből, melynek ára díszes papirkötésben 75 kr. A

naptár gazdag tartalmából kiemeljük a következőket, megjegyezvén, hogy a szöveg mindenütt sok képpel van élénkítve: Luther élete; Kálvin János; Gusztáv Adolf Nürnbergben; Károlyi Gáspár; Francke Ágost Hermann, a hallei árvaházak alapítója. Ezekon kívül több, hosszabb-rövidebb elbeszélés és vallásos költemény teszi gazdaggá ezen igazán protestáns szellemen szerkesztett naptárt, melyet főként a német nyelvű családok nagy lelki haszonnal forgathatnak, használhatnak.

Segédlelkész kerestetik. Mezőtúron Turgyonyi Lajos reform. lelkész erős érczes hangú segédlelkészt keres. Ajánlkozók a díjazási és ellátási feltételeket levélileg tőle megtudhatják.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

segédlelkész-tanítói állomásra.

A szatmár-németi ev. ref. egyházban a segédlelkészi s egyszersmind az elemi fiiskola V. és VI-ik osztálya tanítói állomására pályázat nyitattik.

E hivatal I. Évi járuléka: 1. A városi közpénztárból havonként előlegesen fizetendő részletekben = 500 forint. 2. Az egyházi pénztárból évnegyedenként utólagosan járó részletekben = 25 forint. 3. Nyolcz ölet tevő kemény tűzifa méter mértékben, beszállítva, melyből az iskola helyiség is fűtendő. 4. Minden predikációs vagy oráció halottól a kikísérési díj = 1 frt, — az általa mondandó beszéd tartás díja = 3 frt. 5. Tiszteletes lakhely.

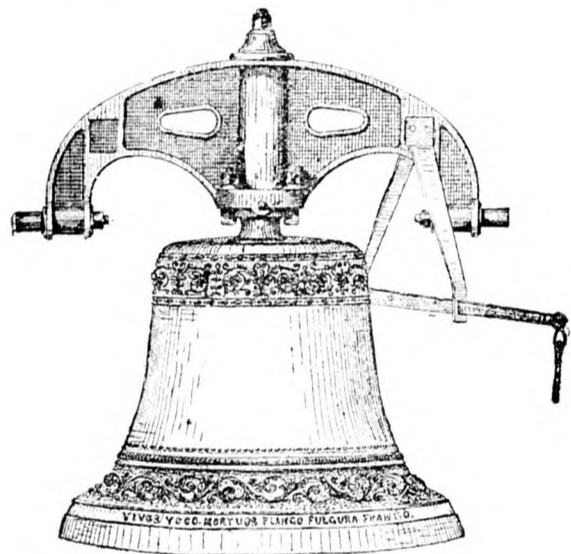
II. Kötelességek: 1. Az elemi iskola V. és VI-ik osztályába járó gyermekek tanítása. 2. Saját iskolabeli tanonczaival a rend fenntartása tekintetből hétköznapi templomba járás. 3. Minden 3-ik vasárnap reggelen s az úgy nevezett canonica órákon templomi lelkészi szolgálat.

A segédlelkész-tanító három évre választatik, melynek eltelté előtt három hónapi előleges felmondás után hagyhatja el állomását. Ezen segédlelkész-tanítói állomásra pályázók kérvényeiket, keresztleveleiket, a hitani pálya bevezését igazoló, — a kápláni vizsga letételekor nyert s azóta való szolgálatokról szóló bizonyítványaikat f. év márczius 15-ik napjának d. u. 2 órájáig Fésős András lelkész s iskolaszéki elnökhöz adják be. Az elválasztandó segédlelkész tanító állomását a f. 1892-ik évi ápril 24-én tartozik elfoglalni.

Kelt a szatmár-németi ev. ref. egyháztanács 1892. január 3. tartott üléséből.

Fésős András,
egyháztanácsi elnök.

2—3

Ifj. Hönig Frigyes harang- és ércz-öntődéje

Aradon, Rákótzty-utca 28. szám.

Alapított 1840-ben. Állami ezüst éremmel kitüntetve 1890-ben.

Ajánlja több évi jótállás mellett a legújabb találmányú harangjait; melyek előnye a régi szerkezetű harangokkal szemben az, hogy 22% súly és ármegtakarítás mellett — erősebb és kellemesebb hangúak.

Továbbá ajánlja a legjobb szerkezetű, forgatható vas harang-felszereléseit, melyek alkalmazásával a harangok a megrepedéstől megóvatnak, — az áttétes tengely ágyak használásával pedig a legnagyobb harangok is könnyen kezelhetők; — vas harang állványait, valamint régi harangoknak új, forgatható felszerelésre való átalakítását.

Költségvetések és képes árlapok kívánatra díjmentesen küldetnek.

7—10